

VRIJE RUIMTE - Floor Ziegler

Floor Ziegler en haar compagnon Teun Gautier.
Bron: Ramon Philipp

VAN REPRESENTATIE NAAR PARTICIPATIE EN CO-CREATIE

Het vermogen van de samenleving om de leefomgeving mee vorm te geven is fundamenteel veranderd en gegroeid. De kracht en capaciteit van bewoners is sterk toegenomen. In de zestiger jaren van de vorige eeuw was 90% van de beroepsbevolking "laagopgeleid", nu is dat 22%. De positie van de vrouw is misschien nog niet wat die moet zijn maar de rol en bijdrage aan het maatschappelijk verkeer van vrouwen zijn enorm toegenomen. Tenslotte laten tweede en derde generatie migranten een geweldige opwaartse mobiliteit zien.

Tijdens de wederopbouw zijn veel maatschappelijke verantwoordelijkheden verschoven naar de overheid. Met ons systeem van representatieve democratie kozen wij mensen en mandateerden hen om, namens ons, beslissingen te nemen die onze levens en omgeving aangingen. We gaven daarmee zeggenschap uit handen én ontnamen burgers mogelijkheden om bij te dragen. De soep voor de zieke buurman werd bezorgd door de buurt opbouwmedewerker, de speeltuin werd gemaakt door de overheid. De visie op de omgeving werd nu bedacht in het gemeentehuis.

Inmiddels groeit in de maatschappij het besef dat we het zelf kunnen. In het Friese dorp Garyp (1.850 inwoners) besloten de bewoners samen om duurzaam te worden. Zij richtten een energiecoöperatie op, legden een complex met 2.700 zonnepanelen aan op een oude vuilnisbelt en zijn hard bezig aardgasvrij te worden. De panelen leveren 1 miljoen per jaar op waarmee het dorp sociale woningen gaat ontwikkelen, met hun eigen coöperatie, eigendom van de dorpsbewoners. En dat is slechts één voorbeeld.

De Omgevingswet is het gevolg van deze ontwikkeling en lijkt er zelfs iets op vooruit te lopen. "Participatie" en "nieuwe democratie" zijn veelgebruikte termen voor een overheid die toenadering en misschien zelfs wel hulp zoekt bij bewoners. Maar participatie is niet voldoende en oneigenlijk: het is de overheid die zegt dat bewoners mee mogen doen, zij initieert, nodigt uit, financiert en bepaalt de voorwaarden. Participatie is ook een reactief proces: de overheid identificeert een maatschappelijk vraagstuk, voelt zich eigenaar van het probleem en daarmee eigenaar van de oplossing. De overheid doet onderzoek en komt met een plan waar bewoners, in het buurthuis, op mogen reageren. Participatie is niet goed genoeg, het is een fase die eigenlijk al gepasseerd is.

Co-creatie is een volgende stap die uitgaat van samenwerking op basis van gelijkwaardigheid. Het begint al bij de bron van waaruit een maatschappelijk thema kan worden geïdentificeerd. Het mandaat daarvoor ligt bij de systeem- én leefwereld. Vanaf het vroegst mogelijke moment wordt er samengewerkt. Door bewoners niet pas te betrekken als de contouren van plannen al uitgewerkt zijn worden er betere plannen gemaakt en neemt het draagvlak en de bijdrage van bewoners sterk toe. De kloof is eigenlijk een tussenruimte waarin systeem- en leefwereld elkaar weer kunnen ontmoeten rond thema's waar gelegenheidscoalities kunnen ontstaan van bestuurders, ambtenaren, ontwikkelaars, bewoners en Stadmakers. Met mensen die willen en kunnen samenwerken op basis van capaciteiten en gelijkwaardigheid.

Nederland heeft waarschijnlijk de beste ambtelijke infrastructuur ter wereld. Wij hebben een enorm betrouwbare, toegewijde en bekwame overheid. We hebben ook een enorm bekwame en toegewijde bottom-up beweging en de samenwerking kan anders.

De overheid in Garyp durfde het om te draaien: "het is jullie dorp, jullie visie en jullie kunnen het misschien wel beter dan wij het kunnen, zeg ons hoe we kunnen helpen." De overheid schaarde zich naast de bewoners, steunde en faciliteerde, droeg bij vanuit hun vermogen maar deelde het eigenaarschap en gunde de oplossing aan de bewoners. Bewoners ervaarden daardoor een enorm gevoel van relevantie, en verbonden zich nog meer in hun gemeenschappelijkheid omdat ze daar aan bijdroegen. Wij bezochten Garyp en zagen hoe mooi het kan zijn: een andere wereld, een nieuwe wereld waarin je aanzien in de gemeenschap gebaseerd is op wat je er aan bijdraagt, niet op wat je er aan onttrekt.

Floor Ziegler (floor@zieglergautier.nl) is Stadmaker waarbij ze verbindingen legt tussen mensen, gemeenschappen vormt en (culturele) ontmoetingsplekken initieert. Floor Ziegler heeft meer dan 40 steden en stadmakers, wethouders, ambtenaren en raadsleden geïnspireerd in het kantelproces, en werkt ook met projectontwikkelaars, architecten en woningcorporaties.